श्रीगणेशायनमः गोपालनारायणलक्ष्मणार्यान्धीरेशमंगाधरनीलकंठान् चिंतामणिसांबशिवंचनत्वाविवृण्मआपद्गतराजधर्मान् ॥ १ ॥ पूर्वस्मिन्नध्यायेयायिनआपदिआगतायांप्रजापीडनेनापिक्लेशंसंपा द्यापदंतरेदित्युक्तं इदानींस्थायिनएवापद्यागतायांपृच्छति क्षीणस्येत्यादिना क्षीणस्य धान्यकोशादिसंग्रहरहितस्य दीर्घसूत्रस्यअलसस्य सानुक्रोशस्यबंधुक्षयभयाद्दुर्गाद्बहिर्निर्गत्ययुद्धंदातुमसमर्थस्य परि शंकितवृत्तस्यअमात्येषुशंकावतः यतः श्रुतमंत्रस्यलोकैरितिशेषः अगुप्तमंत्रस्येत्यर्थः ॥ १ ॥ विभक्तानिशत्रुभिर्विभज्यगृहीतानिपुरराष्ट्राणियस्य अतएवनिर्द्रव्यनिचयस्य द्रव्याभावादेवनसंभावितानि आवर्जितानिमित्राणियेनतस्य मित्रबलहीनत्वादेवभिन्नाःशत्रुभिर्वशीकृताअमात्यायस्य ॥ २ ॥ परचक्रंअभिजातंसंमुखंयस्यपरचक्रेणाभिभूतस्येत्यर्थः बलीयसाशत्रुणाआपन्नंव्याकुलीकृतंचेतोयस्य ॥ ३ ॥ बाह्योयायीयदिधर्मपूर्वकेअर्थार्जनेकुशलस्तर्हिशीघ्रंसंधिःकर्तव्यःस्वीयपूर्वैर्भुक्तान्ग्रामनगरादीन्तेनाक्रांतान्क्रमशःततोमोचयेत्साम्नैवेत्यर्थः ॥ ४ ॥ सचेद्दुष्टात्मातर्हिसन्निरोधेनकतिपयग्रामदाने

नारायणंनमस्कृत्यनरंचैवनरोत्तमं ॥ देवींसरस्वतींव्यासंततोजयमुदीरयेत् ॥ अथापद्धर्मपर्व युधिष्ठिरउवाच क्षीणस्यदीर्घसूत्रस्यसानुक्रोशस्यबंधुषु ॥ परि शंकितवृत्तस्यश्रुतमंत्रस्यभारत ॥ १ ॥ विभक्तपुरराष्ट्रस्यनिर्द्रव्यनिचयस्यच ॥ असंभावितमित्रस्यभिन्नामात्यस्यसर्वशः ॥ २ ॥ परचक्राभिजातस्यदुर्बलस्य बलीयसा ॥ आपन्नचेतसोब्रूहिकिंकार्यमवशिष्यते ॥ ३ ॥ भीष्मउवाच बाह्यश्चेद्विजिगीषुःस्याद्धर्मार्थकुशलःशुचिः ॥ जवेनसंधिंकुर्वीतपूर्वभुक्तान्विमो चयेत् ॥ ४ ॥ योऽधर्मविजिगीषुःस्याद्बलवान्पापनिश्चयः ॥ आत्मनःसन्निरोधेनसंधिंतेनापिरोचयेत् ॥ ५ ॥ अपास्यराजधानींवातरेद्द्रव्येणचापदं ॥ तद्भावयु क्तोद्रव्याणिजीवन्पुनरुपार्जयेत् ॥ ६ ॥ यास्तुकोशबलत्यागाच्छक्यास्तरितुमापदः ॥ कस्तत्राधिकमात्मानंसंत्यजेदर्थधर्मवित् ॥ ७ ॥ अवरोधान्जुगुप्सेतका सपत्नधनेदया ॥ नत्वेवात्माप्रदातव्यःशक्येसतिकथंचन ॥ ८ ॥ युधिष्ठिरउवाच आभ्यंतरेप्रकुपितेबाह्येचोपनिपीडिते ॥ क्षीणेकोशेश्रुतेमंत्रेकिंकार्यमव शिष्यते ॥ ९ ॥ भीष्मउवाच क्षिप्रंवासंधिकामःस्यात्क्षिप्रंवातीक्ष्णविक्रमः ॥ तदापनयनंक्षिप्रमेतावत्सांपरायिकं ॥ १० ॥ अनुरक्तेनचेष्टेनहृष्टेनजगतीप तिः ॥ अल्पेनापिहिसैन्येनमहींजयतिभूमिपः ॥ ११ ॥

नापिसंधिमेवकुर्यादित्याहयइति अधर्मेतिच्छेदःअधर्मप्रधानोविजिगीषुरधर्मविजिगीषुः ॥ ५ ॥ सचेद्दुष्टतरस्तदाकिंकर्तव्यंतदाह अपा स्येति तद्भावयुक्तोराजत्वगुणयुक्तश्चेत् ॥ ६ ॥ दुष्टतमेतुराज्यधनंत्यक्त्वा आत्मानंरक्षेदित्याह यास्त्विति ॥ ७ ॥ अवरोधान् अंतःपुराणिजुगुप्सेतपलायितुमिच्छेत् तत्राशक्तौतेषुशत्रुसाद्भूतेषुदयास्नेहोन कार्यः तानुपेक्ष्यापिकेवलमात्मानमेवरक्षेदित्यर्थः ॥ ८ ॥ आभ्यंतरेऽमात्यादौबाह्येदुर्गराष्ट्रादौउपनिपीडितेआक्रांते ॥ ९ ॥ धर्मिष्ठेबाह्येक्षिप्रंसंधिःअधर्मिष्ठेतुतीक्ष्णःपराक्रमःकर्तव्यःयदात्वेवंतदाअपनयनं शत्रो र्दूरीकरणंक्षिप्रमेवभवति अथवासांपरायिकंधर्मयुद्धेनमरणेपरलोकहितंभवति ॥ १० ॥ विक्रमेपक्षद्वयमपिसंभावितमित्याहद्वाभ्यां अनुरक्तेनेति ॥ ११ ॥

Digitized by Google